

เขตอำนาจศาลไทยเหนือคดีแพ่งและพาณิชย์ที่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศ

นายคมวัชร เอียงอ่อง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-834-236-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**COMPETENCY OF THAI COURT OVER CIVIL AND
COMMERCIAL CASES HAVING FOREIGN ELEMENT**

Mr. Comwatchara Iang-Ong

**ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

**Department of Law
Graduate School
Chulalongkorn University**

1996

ISBN 974-634-236-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ เขตอำนาจศาลไทยเหนือคดีแพ่งและพาณิชย์ที่มีองค์ประกอบ
พัวพันกับต่างประเทศ
โดย นายคมวัชร เอียงอ่อง
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร ปิจจุสานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

Sanit Jungsavan

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ จุงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Sanit Jungsavan

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพนิต เกิดสมเกียรติ)

Chumprapich

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร ปิจจุสานนท์)

Samart Sankhachorn

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ กมล สันธิเกษตริน)

Sanit Jungsavan

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนจิตรา-สายสุนทร)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

คมวัชร เอียงอ่อง : เขตอำนาจศาลไทยเหนือคดีแพ่งและพาณิชย์ที่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศ (COMPETENCY OF THAI COURT OVER CIVIL AND COMMERCIAL CASES HAVING FOREIGN ELEMENT) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ชุมพร บัจจสานนท์. 306 หน้า. ISBN 974-634-236-3

ปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลไทยเหนือคดีแพ่งและพาณิชย์ที่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมืองในเรื่องเขตอำนาจรัฐและเขตอำนาจศาล ในขณะที่เดียวกันก็มีความเกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลในเรื่องการขัดกันของเขตอำนาจศาลด้วย

ในทางกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง อำนาจอธิปไตยของรัฐถูกใช้โดยผ่านทางรัฐสภา รัฐบาล และศาล ดังนั้นศาลจึงเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐองค์กรหนึ่ง ทำให้เขตอำนาจศาลจะต้องสอดคล้องกับเขตอำนาจรัฐ และหลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาลอันเป็นกฎหมายภายในของรัฐควรจะอยู่ในบริบทของหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องเขตอำนาจรัฐ ในขณะที่ตามกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลกาารกำหนดเขตอำนาจศาลนั้นจะต้องมีจุดเกาะเกี่ยวที่ใกล้ชิด ซึ่งจะถูกใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดเขตอำนาจศาล

กฎหมายไทยในปัจจุบัน ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดในเรื่องเขตอำนาจศาลในคดีแพ่งและพาณิชย์ที่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศไว้โดยตรง แต่ศาลจะนำหลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับกับคดีที่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่มีความแตกต่างกันในระหว่างคดีที่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศและคดีที่ไม่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม จุดเกาะเกี่ยวที่ใกล้ชิดตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในกฎหมายของนานาประเทศ ยกเว้นในเรื่องการให้ภูมิสำเนาโจทก์เป็นเกณฑ์ในการกำหนดเขตอำนาจศาล นอกจากนี้เขตอำนาจศาลไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปัจจุบันมีความกว้างขวางมาก ซึ่งในบางกรณีจะทำให้เกิดปัญหาต่อการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษาศาลไทยโดยศาลต่างประเทศ

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติ *คมวัชร เอียงอ่อง*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *อ. บัจจสานนท์*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C570196 : MAJOR LAW
KEY WORD: JURISDICTION / COMPETENCY

COMWATCHARA IANG-ONG : COMPETENCY OF THAI COURT OVER CIVIL AND
COMMERCIAL CASES HAVING FORIEGN ELEMENT. THESIS ADVISOR :
ASSOC.PROF.DR.CHUMPHORN PACHUSANOND, Ph.D., 306 pp.
ISEN 974-634-236-3

Court jurisdiction in civil and commercial cases involving international elements is conditioned by the principles of Public International Law especially the state jurisdiction as well as the principles of Private International Law relating to the Conflict of Jurisdistions.

According to Public International Law, state sovereignty must be exercised respectively by the Parliament, the Government, and the Court. Therefore, the Conflict of jurisdictions rules should be elaborated under the context of the state jurisdiction. The court competency cannot be exercised beyond the state jurisdiction ascertained by International Law, whereas the most connecting factors should be taken into consideration for setting up the law relating to the Conflict of jurisdictions.

Under Thai legislation, there is no provision directly related to Conflict of jurisdictions, but the Civil Procedural Law must be applied by the court over the cases involving international elements, in the other words, there is no distrinction has been done between a case involving international elements and a case without international elements; however, the most connecting factors as set forth by this law follow the general practices recognized by the laws of many nations except the concept of the domicile of plaintiff as basis for the court competency. Owing to the wide competency of Thai court under the present Civil Procedural law, problems may arise in connection with the recognition and enforecment of Thai judgment in foreign countries.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์

ปีการศึกษา.....2538

ลายมือชื่อนิสิต.....*ชัชวาลย์ ใจดี*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*ศ. มีจรตยา*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง เขตอำนาจศาลเหนือคดีแพ่งและพาณิชย์ที่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศฉบับนี้ สำเร็จสู่สว่างลงได้ก็ด้วยความกรุณาของบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้เขียนต้องขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

ในเบื้องต้น ผู้เขียนกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร บิจจุสานนท์ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้ให้ความรู้แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด ท่านอาจารย์ จริญญาภักดีธนากุล ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุผานิต เกิดสมเกียรติ ที่ได้กรุณามาเป็นประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านศาสตราจารย์ กมล สนธิเกษคริน และท่านรองศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ กาญจนาจิตรา-สายสุนทร ที่ได้สละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ทางสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และเลขานุการศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ที่ได้อำนวยความสะดวกข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ อรพรรณ หนักพัฒนา และท่านอาจารย์ จันตรี สิ้นสุภฤกษ์ ที่คอยให้คำแนะนำในหลายเรื่อง ขอขอบพระคุณในความช่วยเหลือของพี่ๆ ที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และพี่ๆ เพื่อนๆ ที่ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้เขียนขอกราบเท้า บิดา-มารดา ที่ให้ชีวิตและทุกสิ่งแก่ผู้เขียนตลอดมา และขอบพระคุณน้องสาวของข้าพเจ้าที่เป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ผู้เขียนขอบพระคุณคุณวิลาวัลย์ ว่องวาริทิพย์ ที่คอยช่วยเหลือผู้เขียนในด้านต่างๆ ตลอดมา ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอขอบพระคุณบุคคล ทั้งที่ได้กล่าวนามมาข้างต้น และไม่ได้กล่าว นาม ซึ่งมีส่วน โดยตรงและโดยอ้อมแห่งผลสำเร็จแห่งวิทยานิพนธ์นี้ ทุกท่าน

กมลวัชร เอียงอ่อง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา	1
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์.....	7
สมมติฐาน.....	7
วิธีการศึกษาวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. ขอบเขตและความสัมพันธ์ระหว่างเขตอำนาจรัฐและเขตอำนาจศาล.....	9
2.1 ขอบเขตของเขตอำนาจรัฐในกฎหมายระหว่างประเทศ.....	12
2.1.1. เขตอำนาจรัฐเหนือดินแดน (Territorial Jurisdiction).....	13
2.1.2. เขตอำนาจรัฐเหนือบุคคล (Personal Jurisdiction).....	17
2.1.3. เขตอำนาจรัฐในการป้องกันต่อความผิดร้ายแรงและเป็นภัย.....	
ต่อความมั่นคง (Protective Jurisdiction).....	20
2.1.4. เขตอำนาจรัฐเหนือความผิดสากล (Universal Jurisdiction).....	21
2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเขตอำนาจรัฐและเขตอำนาจศาล.....	24
2.2.1. เขตอำนาจศาลเป็นส่วนหนึ่งของเขตอำนาจรัฐ.....	26
2.2.2 การใช้เขตอำนาจศาลต้องสอดคล้องกับการใช้.....	
เขตอำนาจรัฐ.....	28
2.2.3. การจำกัดการใช้เขตอำนาจรัฐทำให้เกิดการจำกัด.....	
การใช้เขตอำนาจศาล.....	32
1). ความสัมพันธ์กันของรัฐและประมุขของรัฐต่างประเทศ.....	34

2.	ความคุ้มกันของตัวแทนทางทูตและกงสุลของ รัฐต่างประเทศ.....	36
3.	ความคุ้มกันของทรัพย์สินที่ใช้ในการให้บริการสาธารณะ ของรัฐต่างประเทศ.....	41
4.	ความคุ้มกันขององค์การระหว่างประเทศ.....	41
5.	ความคุ้มกันของกองกำลังทหารของรัฐต่างประเทศ.....	43
6.	การได้รับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของรัฐต่างประเทศ.....	44
3.	หลักเกณฑ์ทั่วไปในการกำหนดเขตอำนาจศาลเหนือคดีแพ่งและพาณิชย์ ที่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศ.....	48
3.1	เขตอำนาจรัฐเหนือดินแดน และจุดเกาะเกี่ยวที่ใกล้ชิดเป็นเกณฑ์ กำหนดเรื่องเขตอำนาจศาล.....	51
1.	การใช้ภูมิลำเนาในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	53
(1).	ภูมิลำเนาโจทก์.....	54
(2).	ภูมิลำเนาจำเลย.....	57
2.	การใช้ที่ตั้งแห่งใหญ่ของนิติบุคคลในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	62
3.	การใช้ถิ่นที่อยู่ในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	65
4.	การใช้สถานที่ประกอบธุรกิจในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	67
5.	การใช้การปรากฏตัวในราชอาณาจักรในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	71
6.	การใช้สถานที่มูลคดีเกิดในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	77
(1).	สัญญา.....	78
(2).	ละเมิด.....	83
7.	การใช้สถานที่ตั้งของทรัพย์สินในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	86
8.	การใช้การยอมรับเขตอำนาจศาลของคู่ความในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	90
3.2	เขตอำนาจรัฐเหนือบุคคล และจุดเกาะเกี่ยวที่ใกล้ชิดเป็นเกณฑ์ กำหนดเรื่องเขตอำนาจศาล.....	95
1.	การใช้สัญชาติโจทก์ในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	97
2.	การใช้สัญชาติจำเลยในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	101
3.	การใช้สัญชาติเรือและอากาศยานในฐานะจุดเกาะเกี่ยว.....	103

4. เขตอำนาจศาลไทยเหนือคดีแพ่งและพาณิชย์ที่มีองค์ประกอบ พัวพันกับต่างประเทศ.....	108
4.1 พัฒนาการของการกำหนดเขตอำนาจศาลไทยเหนือคดีแพ่งและพาณิชย์ที่มี องค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศ.....	109
4.1.1. การกำหนดเขตอำนาจศาลไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งเดิม.....	110
1). หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดเขตอำนาจศาล.....	111
(1). คดีเกี่ยวกับทรัพย์ หรือสิทธิ หรือประโยชน์ใดๆ อันเกี่ยวกับทรัพย์.....	113
(2). คดีไม่เกี่ยวกับทรัพย์.....	116
ก. คดีมีข้อพิพาท.....	117
- เขตอำนาจศาลตามมาตรา 4 (2).....	117
- เขตอำนาจศาลตามมาตรา 4 (3).....	122
- เขตอำนาจศาลตามมาตรา 3.....	126
- เขตอำนาจศาลตามมาตรา 7 (4).....	127
ข. คดีไม่มีข้อพิพาท.....	133
2). ข้อดี และข้อบกพร่องของการกำหนดเขตอำนาจศาลไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเดิม.....	136
4.1.2. การกำหนดเขตอำนาจศาลไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งปัจจุบัน.....	137
1). มูลเหตุของการบัญญัติหลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปัจจุบัน.....	137
2). การเปรียบเทียบหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการกำหนดเขตอำนาจ ศาลไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปัจจุบัน กับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเดิม.....	138
4.2 วิจารณ์หลักเกณฑ์ในการกำหนดเขตอำนาจศาลไทยเหนือคดีแพ่งและพาณิชย์ ที่มีองค์ประกอบพัวพันกับต่างประเทศ.....	151
1). หลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาลไทยในคดีมีข้อพิพาท.....	153
(1). หลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาลไทยในคดีเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์.....	154

2). หลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาลไทยในคดีไม่เกี่ยวกับ	
อสังหาริมทรัพย์.....	160
- บทบัญญัติมาตรา 4 (1).....	160
- บทบัญญัติมาตรา 3.....	165
- บทบัญญัติมาตรา 3 (1).....	165
- บทบัญญัติมาตรา 3 (2).....	178
- บทบัญญัติมาตรา 4 ตี.....	182
2). หลักเกณฑ์ว่าด้วยเขตอำนาจศาลไทยในคดีไม่มีข้อพิพาท.....	193
- บทบัญญัติมาตรา 4 (2).....	193
- บทบัญญัติมาตรา 4 จัตวา.....	195
- บทบัญญัติมาตรา 4 เบญจ.....	199
- บทบัญญัติมาตรา 4 ฉ.....	201
5. บทสรุปและเสนอแนะ.....	209
รายการอ้างอิง	224
ภาคผนวก	229
ประวัติผู้เขียน	306

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย